МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Факультет «Економіка і управління»
Кафедра «Екологія та безпека життєдіяльності»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету
_____Л. П. Вовк
«____»_____2010 р.

Рекомендовано
навчально-методичною
комісією факультету,
протокол засідання №____
від «___»_____2010 р.
Голова комісії
к.т.н., доц. _____ М. А. Шипович

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни циклу гуманітарної підготовки
«Безпека життєдіяльності»
галузь знань – „Менеджмент і адміністрування”
напрям підготовки – 0306 „Менеджмент”
спеціальність – 6.030601 „Менеджмент організацій”

Курс – II, семестр – 4

Рекомендовано кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності», протокол № 6 від « 9 » грудня 2009 р.

Зав. кафедрою
д.т.н., проф. С. П. Висоцький
Програму склала
ст. викл. О. В. Грабар
«____»_____2009 р.

Горлівка – 2009

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності», протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка і управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності», протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка і управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності», протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка і управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Загальні положення

Робоча програма складена згідно з навчальними програмами нормативних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за напрямом „Менеджмент”, рекомендованою Науково-методичним центром вищої освіти МОН України для вищих навчальних закладів, а також згідно з „Навчальною програмою нормативної дисципліни „Безпека життєдіяльності” для вищих навчальних закладів освіти”.

„Безпека життєдіяльності” це одна з дисциплін гуманітарної підготовки, яку вивчають студенти спеціальності „Менеджмент організацій”.

Людина та її здоров'я є найбільшою цінністю держави, яка докладає чимало зусиль для створення умов безпечної життєдіяльності всього населення України. Одним із головних напрямків забезпечення безпеки населення України є належна освіта з проблем безпеки. Безпека життєдіяльності – наука, що вивчає вплив на людину зовнішніх та внутрішніх факторів у всіх сферах її життєдіяльності.

1.2. Мета викладання дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування знань і навичок щодо заходів і способів захисту людей в умовах виникнення надзвичайних ситуацій, шляхів підвищення життєдіяльності.

1.3. Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Об'єктом вивчення безпеки життєдіяльності є людина у всіх аспектах її діяльності (фізичному, психологічному, духовному, суспільному). Предметом вивчення є способи захисту людей в умовах повсякденного життя та у надзвичайних ситуаціях.

Основними задачами вивчення дисципліни є:

1) обґрунтування оптимальних умов та принципів життя;
2) вивчення негативних факторів середовища мешкання та їх впливу на життя і здоров’я людини;
3) набуття практичних навичок захисту особистого життя в негативних ситуаціях.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати:
  1) основні принципи формування безпечної життєдіяльності людини;
  2) характеристики зовнішніх та внутрішніх негативних факторів;
  3) вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;

4) класифікацію і нормування шкідливих та небезпечних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини;
5) методи виявлення шкідливих та небезпечних факторів;
6) законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності людини;
7) основні принципи колективної безпеки;
8) принципи гармонійного розвитку людини та сталого розвитку.

- мати навички:
1) аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації;
2) оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу;
3) самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів у разі виникнення екстремальних ситуацій;
4) забезпечувати особисту безпеку в екстремальних ситуаціях;
5) розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на збереження здоров'я людини та її гармонійний розвиток;
6) визначати психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки;
7) оцінювати негативні фактори середовища перебування та визначати шляхи усунення їх дії на людину;
8) надавати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим;
9) визначати вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності.

1.4. Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Базою курсу «Безпека життєдіяльності» є наступні основні дисципліни: «Фізика», «Філософія», «Хімія», «Біологія», «Психологія», «Правознавство», «Основи екології».

1.5. Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

«Безпека життєдіяльності» відноситься до циклу дисциплін гуманітарної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Менеджмент організацій».

2. РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни «Безпека життєдіяльності» за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Розклад навчальних годин дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	4
Загальний обсяг дисципліни	54	1,5	54
- теоретична частина	54		54
1. Аудиторні заняття	34		34
з них:			
1.1. Лекції	17		17
1.2. Практичні заняття	17		17
3. Самостійна робота	20		20
з них:			
3.1. Підготовка до аудиторних занять	20		20

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1. Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни «Безпека життєдіяльності» наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	**Модуль 1.** *Основи безпеки життєдіяльності. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.* Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності. Основні завдання науки про безпеку людини, історія її розвитку. Життєдіяльність як фізіологічно-структурне поняття. Поняття небезпеки, безпеки, ризику та їх взаємозв'язки. Принципи забезпечення життєдіяльності.	2	1
2	*Аналіз рівня ризиків.* Індивідуальний та соціальний ризик. Якісний і кількісний аналіз рівня ризиків. Визначення та вимірювання ризику. Концепція допустимого ризику. Прийнятий ризик та безпека. Класифікація негативних чинників. Управління ризиком.	2	1
3	*Шкідливі та небезпечні чинники життєвого середовища.* Класифікація середовищ життєдіяльності, їх характеристика. Класифікація негативних факторів середовища життєдіяльності та їх характеристика. Природні, техногенні, соціально-політичні та воєнні негативні фактори. Методи та технічні засоби визначення й оцінки рівня негативних факторів середовища.	2	1

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
4	*Безпека в системі "людина – життєве середовище".* Фізіологічні чинники забезпечення безпеки людини. Роль рецепторів та ЦНС у забезпеченні безпеки життєдіяльності людини. Захисні властивості людського організму. Оцінка небезпечних факторів середовища за допомогою зорового, слухового, нюхового, смакового аналізаторів, а також тактильної, больової і температурної чутливості. Психологічні та соціальні основи забезпечення безпеки людини.	2	1
5	*Раціональні умови життєдіяльності людини.* Умови життєдіяльності. Раціональні умови, параметри та норми забезпечення безпеки життєдіяльності. Оптимальні та допустимі мікрокліматичні умови, рівень освітлення середовища. Психофізіологічні аспекти безпеки життєдіяльності. Узагальнена модель забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	2	1
6	*Системи формування здоров'я.* Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Гомеостаз. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я людини. Методи визначення рівня здоров'я людини. Профілактика шкідливих звичок. Здоров'я родини, фактори ризику в сім'ї. Безпека харчування, вимоги до якості та безпеки харчових продуктів.	2	1
7	*Джерела небезпеки життєдіяльності людини.* Природні небезпеки: літосферні, атмосферні, космічні, біотичні. Вплив природних небезпек на людину та системи забезпечення її життєдіяльності. Антропогенні катастрофи. Соціальні та політичні небезпеки. Комбіновані небезпеки: природно-техногенні, природно-соціальні, соціально-техногенні. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	2	1
8	*Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій.* Причини виникнення надзвичайних ситуацій. Класифікація та характеристика типових видів надзвичайних ситуацій. Забезпечення захисту людей у надзвичайних ситуаціях. Засоби індивідуального захисту населення. Колективні засоби захисту людини. Перша долікарська допомога потерпілому.	2	1
9	*Державні заходи щодо захисту життя людини.* Основні правові та нормативні акти з безпеки життєдіяльності людини в Україні. Конституційні основи безпеки. Державне управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.	1	1
	Всього лекційних занять модулю 1	17	9

3.1.2. Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст практичних занять

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	**Модуль 1.** *Створення безпечних умов життєдіяльності людини.* Мікроклімат робочих місць виробничої зони.	2	1
2	Проектування природного освітлення виробничих приміщень.	2	1
3	Проектування штучного освітлення виробничих приміщень.	2	1
4	Дослідження і розрахунок евакуаційних можливостей адміністративних приміщень.	2	1
5	Дослідження і розрахунок евакуаційних можливостей побутових приміщень.	2	1
6	Перепланування існуючих приміщень за підсумками розрахунків.	2	1
7	Розрахунок часу утворення вибухонебезпечних концентрацій парів та газів у приміщенні.	2	1
8	Аналіз природних небезпек.	2	2
9	Підсумкове заняття.	1	2
	Всього практичних занять модулю 1	17	11

3.1.3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до практичних і лекційних занять, роботи з нормативною та періодичною літературою. Обсяг самостійної роботи наведено в табл.3.1, 3.2.

4. ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний (нульовий) контроль;
- поточний контроль;
- підсумковий (семестровий) контроль – залік.

4.2. Перелік типових завдань до вхідного контролю

1. Предмет та задачі сучасної екології.
2. Основні екологічні поняття.
3. Природа, навколишнє середовище. Загальні властивості природи.
4. Атмосфера. Її будова та властивості.
5. Гідросфера. Її будова та властивості.
6. Літосфера. Її будова та властивості.
7. Атмосферні процеси глобального характеру.
8. Біосфера та її межі.
9. Екологічна система та її структура.
10. Ланцюги живлення. Навести приклади.
11. Екологічний фактор та його класифікація.
12. Екологічні піраміди, їх різновиди.
13. Учення Вернадського про біосферу.
14. Біогеохімічний цикл міграцій речовин.
15. Адаптація живих організмів до дії екологічних факторів.
16. Стійкість екологічних систем.
17. Сукцесія та її різновиди.
18. Ландшафт та його види.
19. Роль живої речовини.
20. Жива речовина та її основні характеристики.
21. Карст та суфозія.
22. Причини руйнування ґрунтів.
23. Екологічний фактор та його види.
24. Продуценти, консументи та редуценти.
25. Структура біогеоценозу.
26. Причини утворення кислотних опадів, їх вплив на навколишнє середовище.
27. Причини утворення смогів та їх вплив на навколишнє середовище.
28. Напрямки захисту біосфери від забруднення.
29. Сучасна екологічна криза та шляхи її розв’язування.
30. Джерела забруднення повітря на Україні.

4.3 Перелік типових завдань до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності.
2. Основні завдання науки про безпеку людини
3. Історія розвитку безпеки життєдіяльності.
4. Життєдіяльність як фізіологічно-структурне поняття.
5. Поняття небезпеки, безпеки, ризику та їх взаємозв'язки.
6. Принципи забезпечення життєдіяльності.
7. Індивідуальний та соціальний ризик.
8. Якісний і кількісний аналіз рівня ризиків.
9. Визначення та вимірювання ризику.
10. Концепція допустимого ризику.
11. Прийнятий ризик та безпека.
12. Класифікація негативних чинників.
13. Управління ризиком.
14. Класифікація середовищ життєдіяльності, їх характеристика.
15. Класифікація негативних факторів середовища життєдіяльності.
16. Природні негативні фактори.
17. Техногенні негативні фактори.
18. Соціально-політичні та воєнні негативні фактори.
19. Методи та технічні засоби визначення й оцінки рівня негативних факторів середовища.
20. Фізіологічні чинники забезпечення безпеки людини.
21. Роль рецепторів та ЦНС у забезпеченні безпеки життєдіяльності людини.
22. Захисні властивості людського організму.
23. Оцінка небезпечних факторів середовища за допомогою зорового і слухового аналізаторів.
24. Оцінка небезпечних факторів середовища за допомогою нюхового та смакового аналізаторів.
25. Оцінка небезпечних факторів середовища за допомогою тактильної, больової і температурної чутливості.
26. Психологічні та соціальні основи забезпечення безпеки людини.
27. Умови життєдіяльності.
28. Раціональні умови, параметри та норми забезпечення безпеки життєдіяльності.
29. Оптимальні та допустимі мікрокліматичні умови.
30. Рівень освітлення помешкання.
31. Психофізіологічні аспекти безпеки життєдіяльності.
32. Узагальнена модель забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
33. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія.
34. Гомеостаз.

35. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я людини.
36. Методи визначення рівня здоров'я людини.
37. Профілактика шкідливих звичок.
38. Здоров'я родини, фактори ризику в сім'ї.
39. Безпека харчування, вимоги до якості та безпеки харчових продуктів.
40. Природні літосферні небезпеки.
41. Природні атмосферні небезпеки.
42. Природні гідросферні небезпеки.
43. Вплив природних небезпек на людину та системи забезпечення її життєдіяльності.
44. Антропогенні катастрофи.
45. Соціальні та політичні небезпеки.
46. Комбіновані небезпеки: природно-техногенні, природно-соціальні, соціально-техногенні.
47. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.
48. Поняття “надзвичайна ситуація”, причини виникнення.
49. Характеристика та класифікація надзвичайних ситуацій.
50. Забезпечення захисту людей у надзвичайних ситуаціях.
51. Засоби індивідуального захисту населення.
52. Колективні засоби захисту людини.
53. Перша долікарська допомога потерпілому.
54. Основні правові та нормативні акти з безпеки життєдіяльності людини в Україні.
55. Конституційні основи безпеки.
56. Державне управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.

4.4. Перелік типових завдань до заліку

До семестрового контролю-заліку винесені питання І модульно-рейтингового контролю знань.

5. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1. Основна та додаткова література

Основна:

1. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005. – 344 с.
2. Джигирей В. С. Безпека життєдіяльності: Підручник. – Вид 4-те, допов. – Львів: Афіша, 2001. – 256 с.
3. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібник. – Львів "Бескид Біт", 2005. – 304 с.
4. Бедрій Я. Безпека життєдіяльності. – Львів: Афіша, 1998. – 275 с.
5. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Львів: Львівський банківський коледж, 1998. – 192 с.
6. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності. – Суми: Університетська книга, 1999. – 301 с.

Додаткова:

1 Михнюк Т. Ф. Охраны труда и экологическая безопасность: задачи и расчеты. Учеб. пособ. – Минск "Дизайн ПРО", 2004. – 95 с.
2 Долин П. А. Справочник по технике безопасности. – М.: Энергоатомиздат, 1984. – 824 с.
3 Жидецький В. М. та ін. Основи охорони праці. – Львів: Афіша, 2000. – 350с.
4 Лаптев А. А. Охрана и оптимизация окружающей среды. – К. Вища школа, 1999. – 292 с.

5.2. Методичні посібники і вказівки

1 Методична розробка з дисципліні «Безпека життєдіяльності». Тема «Проектування промислового освітлення». – Горлівка, 2006. – 16 с.
2 Методична розробка з дисципліні «Безпека життєдіяльності». Тема «Прогнозування хімічної обстановки при зараженні місцевості СДЯВ». – Горлівка, 2005. – 10 с.
3 Методична розробка з дисципліні «Безпека життєдіяльності». Тема «Дослідження евакуаційних можливостей виробничих допоміжних будівель». – Горлівка, 2005. – 13 с.
4 Методична розробка з дисципліні «Безпека життєдіяльності». Тема «Мікроклімат робочих місць виробничої зони». – Горлівка, 2006. – 10 с.

5.3. Плакати, фотографії

За обраними темами.